

Vergaderjaar 1991–1992

17 141 **Invoeringswet Boek 4 en Titel 3 van Boek 7 van het nieuwe Burgerlijk Wetboek eerste gedeelte (wijziging van Boek 4)**

Nr. 9 **TWEEDE NOTA VAN WIJZIGING**

Ontvangen 7 oktober 1991

Afdeling 4.4.7 wordt vervangen door:

AFDELING 4.4.7

Testamentair bewind

Paragraaf 1. Algemene bepalingen

Artikel 1. 1. Een erflater kan hij uiterste wil bewind instellen over een of meer door hem nagelaten of vermaakte goederen, daaronder mede begrepen het vruchtgebruik dat zijn echtgenoot krachtens afdeling 4.2A.1 toekomt.

2. Tenzij de erflater anders heeft bepaald, treedt het bewind in werking op het tijdstip van zijn overlijden.

Artikel 1a. Tenzij bij de instelling anders is bepaald, omvat het bewind ook de goederen die geacht moeten worden in de plaats van een onder bewind staand goed te treden, benevens de vruchten en andere voordelen die zulk een goed oplevert, zolang de vruchten niet zijn uitgekeerd aan degene die daarop recht heeft ingevolge artikel 1h. Hetzelfde geldt voor de goederen die de echtgenoot zich krachtens artikel 4.2A.1.3 lid 1 toeëigent.

Artikel 1aa. 1. Het bewind over een erfdeel of een legaat wordt vermoed te zijn ingesteld in het belang van de rechthebbende, tenzij een der volgende leden van toepassing is.

2. Het bewind over een vruchtgebruik wordt vermoed zowel in het belang van de vruchtgebruiker als van de hoofdgerechtigde te zijn ingesteld. Hetzelfde geldt voor de rechten van gebruik en bewoning.

3. Het bewind over een voorwaardelijke making wordt vermoed te zijn ingesteld in het belang van zowel degene die het goed bij vervulling der voorwaarde verkrijgt, als van degene die het alsdan verliest.

4. Het bewind over goederen of aandelen in goederen die gemeenschappelijk beheerd dienen te worden, wordt vermoed te zijn ingesteld in een gemeenschappelijk belang.

Artikel 1b. Is het bewind uitsluitend of mede ingesteld in het belang van een ander dan de rechthebbende op de onder bewind gestelde goederen, dan wordt die ander, zolang niet vaststaat wie hij is, voor de toepassing van deze afdeling aangemerkt als iemand die niet in staat is zijn wil te bepalen.

Paragraaf 2. De bewindvoerder

Artikel 1c. 1. Indien de uiterste wil niet voorziet in de regeling der benoeming van een bewindvoerder, wijst de kantonrechter een of meer bewindvoerders aan op verzoek van de rechthebbende, een erfgenaam, legataris of andere belanghebbende dan wel van de executeur. De kantonrechter vergewist zich van de bereidheid van de door hem te benoemen persoon.

2. Handelingsonbekwamen, zij van wie een of meer goederen onder een bewind als bedoeld in Titel 19 van Boek I zijn gesteld, zij die in staat van faillissement verkeren of aan wie surséance van betaling is verleend, alsmede de personen genoemd in artikel 4.3.2.6 kunnen niet tot bewindvoerder worden benoemd.

3. Rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid kunnen tot bewindvoerder worden benoemd.

4. Zo nodig kan een tijdelijke bewindvoerder worden benoemd; tegen een zodanige benoeming is geen hogere voorziening toegelaten.

5. De door de rechter benoemde wordt bewindvoerder daags nadat de griffier hem van zijn benoeming mededeling heeft gedaan, tenzij de beschikking een later tijdstip vermeldt.

6. De niet door de rechter benoemde wordt bewindvoerder daags nadat hij de benoeming heeft aanvaard.

Artikel 1d. 1. Zijn er twee of meer bewindvoerders, dan kan ieder van hen alle werkzaamheden die tot het bewind behoren alleen verrichten, tenzij de uiterste wil of de kantonrechter anders bepaalt.

2. Bij verschil van mening tussen de bewindvoerders beslist op verzoek van een van hen de kantonrechter, tenzij bij uiterste wil een andere regeling is getroffen.

3. De kantonrechter kan desverzocht, indien daartoe een gewichtige reden bestaat, een verdeling van de werkzaamheden vaststellen of wijzigen.

Artikel 1e. 1. Tenzij bij uiterste wil anders is geregeld, komt de bewindvoerder, of als er meer dan een bewindvoerder is, hun tezamen, per jaar een ten honderd van de waarde aan het einde van dat jaar van het onder bewind staande vermogen toe.

2. Zijn er twee of meer bewindvoerders en bevat de uiterste wil geen regeling omtrent de verdeling van hun beloning, dan ontvangt elk van hen een gelijke beloning, tenzij de kantonrechter anders bepaalt of zij tezamen anders overeenkomen.

3. Op grond van onvoorziene omstandigheden kan de kantonrechter, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de bewindvoerder, van de rechthebbende of iemand in wiens belang het bewind is ingesteld, voor bepaalde of voor onbepaalde tijd de beloning anders regelen dan bij de uiterste wil of de wet is aangegeven.

Artikel 1f. 1. De bewindvoerder moet zo spoedig mogelijk een beschrijving opmaken van de goederen waarop het bewind betrekking heeft. Is hij door de rechter benoemd, dan moet hij een afschrift van de beschrijving tegen ontvangstbewijs inleveren ter griffie van het kantonrecht van de woonplaats van de rechthebbende. Tot het stellen van

zekerheid is hij slechts verplicht, indien dit bij de instelling van het bewind is bepaald.

2. Tenzij hij de instelling van het bewind anders is bepaald, moet de bewindvoerder het bewind en zijn benoeming doen inschrijven

a. in de openbare registers indien het bewind betrekking heeft op registergoederen;

b. in het aandelenregister indien het bewind betrekking heeft op aandelen op naam in een naamloze of een besloten vennootschap;

c. in het handelsregister indien het bewind betrekking heeft op een onderneming of een aandeel in een vennootschap;

d. in het scheepsregister indien het bewind betrekking heeft op een aandeel in een rederij.

Artikel 1g. 1. De bewindvoerder legt, tenzij andere tijdstippen zijn bepaald, jaarlijks en aan het einde van zijn bewind, rekening en verantwoording af aan de rechthebbende en aan degenen in wier belang het bewind is ingesteld. Aan het einde van zijn bewind legt hij rekening en verantwoording mede af aan degene die hem in het beheer van de goederen opvolgt. Is de bewindvoerder benoemd door de rechter, dan legt hij ten overstaan van deze de rekening en verantwoording af.

2. Indien de rechthebbende of een belanghebbende niet in staat is tot het opnemen van de rekening, of het onzeker is wie de rechthebbende of belanghebbende is, wordt de rekening en verantwoording aan de kantonrechter afgelegd, tenzij de uiterste wil iets anders bepaalt.

Goedkeuring van deze rekening en verantwoording door de kantonrechter belet niet dat de rechthebbende of belanghebbende na het einde van het bewind nogmaals over dezelfde tijdsruimte rekening en verantwoording vraagt, voor zover dit niet onredelijk is.

3. De kantonrechter kan de bewindvoerder – hetzij op diens verzoek, hetzij ambtshalve – vrijstelling van de verplichting tot het afleggen van de periodieke rekening en verantwoording te zijnen overstaan verlenen; hij kan ook beschikken dat de bewindvoerder de rekening en verantwoording op deze wijze slechts eens in een bepaald aantal jaren zal afleggen.

4. Voor het overige vindt het bepaalde aangaande de voogdijrekening in de afdelingen 12 en 13 van titel 15 van Boek 1 overeenkomstige toepassing.

Artikel 1h. 1. Voor zover bij de instelling van het bewind niet anders is bepaald, wordt telkens bij het afleggen van de rekening en verantwoording hetgeen de goederen netto aan vruchten hebben opgebracht, onder aftrek van de verschuldigde beloning, uitgekeerd aan degene die daarop recht heeft. Op verzoek van deze kan de kantonrechter andere tijdstippen voor de uitkering vaststellen.

2. Zolang er onzekerheid bestaat wie de rechthebbende is of de rechthebbende niet tot ontvangst in staat is, blijft de netto-opbrengst onder het bewind van de bewindvoerder, tenzij de uiterste wil of de kantonrechter anders bepaalt.

Artikel 1i. De bewindvoerder is jegens de rechthebbende aansprakelijk, indien hij in de zorg van een goed bewindvoerder tekortschiet, tenzij de tekortkoming hem niet kan worden toegerekend.

Artikel 1j. 1. De hoedanigheid van bewindvoerder eindigt:

a. bij het einde van het bewind;

b. door tijdsverloop, indien hij voor een bepaalde tijd was benoemd;

c. door zijn dood, faillietverklaring of ondercuratelestelling, door de instelling van een bewind als bedoeld in titel 19 van Boek 1 over een of meer van zijn goederen of indien hem surséance van betaling is verleend;

d. in de bij de uiterste wil bepaalde gevallen;
e. door ontslag dat de kantonrechter hem met ingang van een bepaalde dag verleent.

2. Het ontslag wordt hem verleend hetzij op eigen verzoek, hetzij wegens gewichtige redenen, zulks op verzoek van een medebewindvoerder, van de rechthebbende of van iemand in wiens belang het bewind is ingesteld, dan wel op vordering van het openbaar ministerie of ambtshalve. Hangende het onderzoek kan de kantonrechter voorlopige voorzieningen in het bewind treffen en de bewindvoerder schorsen. Tegen beschikkingen van de kantonrechter krachtens de vorige zin is geen hogere voorziening toegelaten.

Artikel 1k. 1. De gewezen bewindvoerder draagt de goederen die hij wegens het bewind beheert af aan degene die na hem tot het beheer daarover bevoegd is. Hij mag de afdracht opschorten tot de voldoening van een hem toekomend saldo.

2. De gewezen bewindvoerder blijft voorts al datgene doen, wat niet zonder nadeel voor de rechthebbende of de belanghebbende kan worden uitgesteld, totdat degene die na hem tot het beheer der goederen bevoegd is, dit heeft aanvaard.

3. Eindigt de hoedanigheid van bewindvoerder door diens faillissement of ondercuratelestelling dan rust de in lid 2 bedoelde verplichting op de curator, indien deze van het bewind kennis draagt; eindigt de hoedanigheid van bewindvoerder door een aan hem verleende surséance van betaling of door de instelling van een bewind als bedoeld in titel 19 van Boek 1 over een of meer van zijn goederen, dan geldt hetzelfde voor de in die gevallen optredende bewindvoerder. Eindigt de hoedanigheid van bewindvoerder door diens dood, dan zijn de erfgenamen verplicht, indien zij van het bewind kennis dragen, de kantonrechter te verzoeken een andere bewindvoerder te benoemen.

Paragraaf 3. De gevolgen van het bewind

Artikel 1l. De rechthebbende is naast de bewindvoerder bevoegd tot handelingen dienende tot gewoon onderhoud van de goederen die hij in gebruik heeft en tot handelingen die geen uitstel kunnen lijden. Voor het overige komt het beheer uitsluitend toe aan de bewindvoerder.

Artikel 1m 1. Indien het bewind is ingesteld in het belang van de rechthebbende, is deze slechts met medewerking of toestemming van de bewindvoerder bevoegd tot andere handelingen dan die in het vorige artikel bedoeld, welke een onder bewind staand goed rechtstreeks betreffen. Hetzelfde geldt voor de bevoegdheden van een vruchtgebruiker met betrekking tot de goederen waarop onder bewind gesteld vruchtgebruik rust en die verder gaan dan het gebruik daarvan.

2. Indien het bewind is ingesteld in het belang van een ander dan de rechthebbende of in een gemeenschappelijk belang, is de rechthebbende slechts onder voorbehoud van het bewind bevoegd tot het verrichten van een handeling als bedoeld in lid 1.

3. Indien het bewind zowel in het belang van de rechthebbende als van een of meer anderen of in een gemeenschappelijk belang is ingesteld, dan is de rechthebbende slechts met medewerking of toestemming van de bewindvoerder en onder voorbehoud van dat bewind bevoegd tot het verrichten van een handeling als bedoeld in lid 1.

Artikel 1n. 1. Een rechtshandeling die ondanks zijn uit de artikelen 1l en 1m voortvloeiende onbevoegdheid is verricht door of gericht tot de rechthebbende is niettemin geldig, indien de wederpartij het bewind

kende noch behoorde te kennen. Niettemin is geen veroordeling mogelijk tot nakoming van een uit de rechtshandeling voortvloeiende verbintenis tot vervreemding of bezwaring van een onder het bewind staand goed.

2. De uit het bewind voortvloeiende ongeldigheid van beschikking door de rechthebbende over een goed als bedoeld in artikel 88 van Boek 3, staat niet in de weg aan de geldigheid van een latere overdracht daarvan indien de derde verkrijger te goeder trouw is. De vorige zin is van overeenkomstige toepassing op de vestiging, overdracht en afstand van een beperkt recht op zulk een goed.

Artikel 1o. 1. De bewindvoerder mag met toestemming van de rechthebbende:

a. de in artikel 1m lid 1 bedoelde handelingen verrichten;
b. geld lenen of de rechthebbende als borg of hoofdelijk schuldenaar verbinden;
c. een overeenkomst tot beëindiging van een geschil aangaan; hij behoeft deze toestemming niet in het geval van artikel 19 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, of indien het voorwerp van het geschil een waarde van f 1500 niet te boven gaat.

2. Is het bewind uitsluitend of mede in het belang van een ander dan de rechthebbende of in hun gemeenschappelijk belang ingesteld, dan is ook toestemming van die ander vereist.

3. Verleent iemand wiens toestemming is vereist deze niet, dan kan de kantonrechter haar desverzocht door zijn machtiging vervangen. De kantonrechter kan de machtiging verlenen onder zodanige voorwaarden als hij geraden acht.

Artikel 1p. 1. Behoren de goederen die onder het bewind staan of die met een onder het bewind staand beperkt recht zijn belast tot een gemeenschap, dan is de bewindvoerder bevoegd tot het vorderen van verdeling en is hij, met toestemming van de rechthebbende, bevoegd tot het aangaan van een overeenkomst tot uitsluiting van verdeling voor een bepaalde tijd.

2. De bewindvoerder is met toestemming van de rechthebbende bevoegd tot medewerking aan de verdeling.

3. De leden 2 en 3 van artikel 1o zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 1q. 1. Bij de uiterste wil kunnen de bevoegdheden en verplichtingen van de bewindvoerder nader worden geregeld; zij kunnen daarbij ruimer of beperkter worden vastgesteld dan uit het voorgaande voortvloeit.

2. De kantonrechter kan op verzoek van de bewindvoerder, de rechthebbende of een persoon in wiens belang het bewind uitsluitend of mede is ingesteld, de regels omtrent het voeren van het bewind wijzigen op grond van onvoorziene omstandigheden. De kantonrechter kan het verzoek toewijzen onder door hem te stellen voorwaarden.

Artikel 1r. 1. De bewindvoerder die, anders dan in de vorm van medewerking of toestemming, zijn taak uitoefent, is bevoegd daarbij de rechthebbende te vertegenwoordigen of in eigen naam te zijnen behoeve op te treden.

2. De bepalingen van titel 3 van Boek 3 zijn in geval van vertegenwoordiging van overeenkomstige toepassing op de rechten en verplichtingen van een wederpartij.

Regels die de bevoegdheid van de bewindvoerder betreffen, en feiten die voor een oordeel omtrent zijn bevoegdheid van belang zijn, kunnen niet aan de wederpartij worden tegengeworpen, indien deze met die regels of feiten niet bekend was of behoorde te zijn.

Artikel 1s. De bewindvoerder vertegenwoordigt de rechthebbende in gedingen ter zake van onder het bewind staande goederen. Hij kan zich, alvorens in rechte op te treden, te zijner verantwoording doen machtigen door de rechthebbende en degenen in wier belang het bewind uitsluitend of mede is ingesteld. Wordt de machtiging niet verleend, dan kan de kantonrechter haar door zijn machtiging vervangen. Tegen een beschikking waarbij de machtiging wordt verleend is geen hogere voorziening toegelaten.

Artikel 1t. 1. De rechthebbende is, onverminderd het bepaalde in artikel 172 van Boek 6, aansprakelijk voor alle schulden die voortspruiten uit rechtshandelingen die de bewindvoerder in zijn hoedanigheid in naam van de rechthebbende verricht.

2. Voor zover de rechthebbende onder het bewind staande goederen aanwijst die voldoende verhaal bieden, kunnen zijn overige goederen niet worden uitgewonnen voor de in lid 1 bedoelde schulden. Is het bewind ingesteld over een vruchtgebruik waarop afdeling 4.2A.1 van toepassing is, dan geldt de vorige zin voor zover de rechthebbende met het vruchtgebruik belaste goederen aanwijst die voor uitwinning vatbaar zijn.

Artikel 1u. 1. Tijdens het bewind kunnen de onder het bewind staande goederen ten laste van de rechthebbende slechts worden uitgewonnen voor:

- a. de schulden van de nalatenschap, voor zover die schulden ten laste van die goederen kunnen worden gebracht;
- b. de schulden die de goederen betreffen;
- c. de schulden voortvloeiend uit rechtshandelingen die door de rechthebbende binnen de grenzen van zijn in de artikelen 1l en 1m bedoelde bevoegdheid zijn verricht;
- d. de schulden voortvloeiend uit rechtshandelingen die ondanks onbevoegdheid van de rechthebbende krachtens artikel 1n lid 1 geldig zijn, tenzij de bewindvoerder goederen van de rechthebbende aanwijst die niet onder bewind staan en die geheel of gedeeltelijk verhaal bieden;
- e. de schulden waarvoor de rechthebbende overeenkomstig artikel 1t wegens gedragingen van de bewindvoerder aansprakelijk is.

2. Is het bewind ingesteld over een vruchtgebruik waarop afdeling 4.2A.1 van toepassing is, dan geldt het vorige lid de met dat vruchtgebruik belaste goederen.

3. De goederen kunnen voor de in lid 1 onder e bedoelde schulden ook worden uitgewonnen, nadat ze onder last van het bewind op een andere rechthebbende zijn overgegaan.

4. De goederen worden vrij van het bewind uitgewonnen, tenzij dit uitsluitend of mede in het belang van een ander dan de rechthebbende of in een gemeenschappelijk belang is ingesteld.

Artikel 1v. Indien het bewind uitsluitend is ingesteld in het belang van een ander dan de rechthebbende, dan wel in hun gemeenschappelijk belang, dan kunnen de onder bewind gestelde goederen ten laste van de rechthebbende ook voor andere schulden worden uitgewonnen, doch dan slechts onder de last van het bewind.

Paragraaf 4. Einde van het bewind

Artikel 1w. 1. Het bewind eindigt door het verstrijken van de termijn waarvoor het werd ingesteld.

2. Het bewind eindigt door verwerping van de nalatenschap of het legaat waarbij de goederen zijn vermaakt, dan wel van het wettelijk vruchtgebruik, indien het door het bewind gediende belang daarmee vervalt. De beëindiging door verwerping heeft geen terugwerkende kracht.

Artikel 2. 1. Het bewind eindigt door het overlijden van de rechthebbende indien het uitsluitend in diens belang was ingesteld. Is deze een rechtspersoon, dan eindigt het door diens ontbinding, en voorts door diens opzegging wanneer dertig jaren na het overlijden van de erflater zijn verlopen.

2. De rechtbank kan een zodanig bewind ook opheffen op verzoek van de bewindvoerder op grond van onvoorziene omstandigheden en voorts indien aannemelijk is dat de rechthebbende de onder bewind staande goederen zelf op verantwoorde wijze zal kunnen besturen. Na verloop van vijf jaren na het overlijden van de erflater kan het bewind op deze laatste grond ook worden opgeheven op verzoek van de rechthebbende. Bij afwijzing van een verzoek tot opheffing kan de rechtbank desverzocht de regels omtrent het bewind, al dan niet onder door haar te stellen voorwaarden, wijzigen.

Artikel 3. 1. Voor zover het bewind is ingesteld in het belang van een ander dan de rechthebbende, eindigt het, wanneer dat belang vervalt, alsmede wanneer de rechthebbende en degene in wiens belang de instelling geschiedde, een gemeenschappelijk besluit tot opheffing schriftelijk ter kennis van de bewindvoerder brengen. Het besluit tot opheffing kan ook slechts een of meer der onder bewind gestelde goederen betreffen.

2. Is het bewind ingesteld in het belang van degene die is bevoordeeld bij een legaat onder opschortende tijdsbepaling of opschortende voorwaarde of bij een testamentaire last, dan kan het, wanneer dertig jaren na het overlijden van de erflater zijn verstreken, door opzegging worden beëindigd.

Artikel 4. 1. Voor zover het bewind is ingesteld in het gemeenschappelijk belang van de rechthebbende en een of meer anderen, eindigt het wanneer dat belang vervalt.

2. Het bewind kan eveneens worden beëindigd door opzegging, wanneer vijf jaren na het overlijden van de erflater zijn verstreken.

Artikel 5. 1. De in de vorige artikelen bedoelde opzegging kan slechts geschieden door de rechthebbende, en dat wel schriftelijk en met inachtneming van een termijn van een maand.

2. De opzegging moet worden gericht tot de bewindvoerder en tot de belanghebbenden zo die er zijn.

Toelichting

Algemeen

1. Afdeling 4.4.7 bevat bepalingen omtrent het testamentaire bewind. De vier artikelen die daaromtrent in wetsontwerp 17 141 zijn opgenomen, veronderstellen nog de algemene regeling omtrent het bewind in titel 3.6. Deze titel is evenwel bij de nota van wijziging van wetsontwerp 17 496 (Zevende gedeelte Invoeringswet Boeken 3, 5 en 6 nieuw BW) uit de invoeringsregeling van die boeken gelicht, in het bijzonder omdat die titel in de vorm waarin hij in de loop van de tijd was komen te verkeren ingewikkeld werd bevonden en tot problemen en ook misverstanden bleek te leiden.

Intussen komt juist in het erfrecht het bewind regelmatig voor en een regeling van het testamentaire bewind kan dan ook node worden gemist. De nota van wijziging strekt ertoe, een regeling van het testamentaire bewind in afdeling 4.4.7 op te nemen.

2. Bij de nota van wijziging is uiteraard gebruik gemaakt van de tekst van titel 3.6, zoals die in wetsontwerp 17 496 (Vierde gedeelte Invoeringswet Boeken 3, 5 en 6) was gevorderd, en van de goeddeels in de parlementaire behandeling daarvan reeds verwerkte litteratuur. In dit verband valt op te merken dat het testamentaire bewind meer bewindsvormen omvat dan het beschermingsbewind van titel 19 van Boek 1: het omvat immers niet alleen een bewind ingesteld in het belang van de rechthebbende maar ook een bewind in het belang van een ander (bijv. een bewind over een vruchtgebruik in het belang van de hoofdgerechtigden) en in een gemeenschappelijk belang (bijv. beheer, verdeling of vereffening van gemeenschappelijke goederen of van een nalatenschap of huwelijksgemeenschap waarin die nalatenschap is begrepen). In zoverre moet bij de regeling van afdeling 4.4.7 met meer complicaties dan bij die van titel 19 van Boek 1 rekening worden gehouden.

Anderzijds omvatte de algemene regeling van titel 3.6 nog weer andere bewindsvormen, bijv. die over de goederen van een afwezige.

3. De thans voorgestelde regeling kijkt in wezen niet af van de regeling van titel 3.6. Aan de bewindvoerder komt in het algemeen het beheer toe. Voor verdergaande handelingen hebben bewindvoerder en rechthebbende elkaar in beginsel nodig, zij het dat de toestemming van de rechthebbende door een rechterlijke machtiging kan worden vervangen. Voor zover het bewind niet uitsluitend in het belang van de rechthebbende is ingesteld, blijft het ook na vervreemding op de goederen rusten. De bewindvoerder kan in zijn hoedanigheid als vertegenwoordiger van de rechthebbende handelen, maar ook op eigen naam optreden. Uitwinning van bewindsgoederen is tijdens het bewind slechts voor bepaalde schulden toegelaten. Zie over het karakter van het bewind in het algemeen de nota naar aanleiding van het mondeling overleg met de Vaste Commissie der Tweede Kamer inzake titel 3.6, Parl. Gesch. Boek 3, blz. 473 e.v.

4. Het verschil met titel 3.6 is veeleer dat naar verduidelijking is gestreefd. De afdeling wordt thans ingedeeld in vier paragrafen: 1. Algemene bepalingen; 2. De bewindvoerder; 3. Gevolgen van het bewind; 4. Einde van het bewind.

Daardoor kan met name worden bereikt dat de bepalingen van paragraaf 3, die zulke belangrijke onderwerpen als de verdeling van bevoegdheden, de aansprakelijkheden en het verhaal op de goederen regelen, in een eigen rubriek bijeen worden gebracht. Aldus bestaat er terwille van de leesbaarheid een duidelijker onderscheid met de meer formele bepalingen omtrent de jaarlijkse en de slotverantwoording door de bewindvoerder, de vervanging van de bewindvoerder, enz. Anderzijds zijn binnen paragraaf 3 zelf de regels omtrent de uitwinning van de bewindsgoederen niet langer in dezelfde bepalingen als die omtrent de bevoegdheden geregeld; zie thans de artikelen 1u en 1v naast de artikelen 1l – 1q. Ook overigens is, o.m. door splitsing van artikelen en door herformulering, gestreefd naar een duidelijkere systematiek en grotere doorzichtigheid. Vertrouwd mag worden dat door deze vernieuwingen de regeling beter leesbaar wordt en minder ruimte laat voor misverstand en twijfel.

In de hierna volgende toelichting op de artikelen wordt telkens aangegeven aan welke bepalingen uit titel 3.6 zij, al dan niet gewijzigd, zijn ontleend en met welke bepalingen van titel 19 van Boek 1 zij eventueel corresponderen.

Toelichting op de artikelen

Paragraaf 1. Algemene bepalingen.

Artikel 1. Het artikel is gelijk aan artikel 4.4.7.1 van wetsvoorstel 17 141; alleen is de laatste zin, die in de nieuwe systematiek beter in paragraaf 4 past, in een andere formulering verplaatst naar artikel 1w. Deze bepaling geeft de erflater ook de mogelijkheid om een bewind in te stellen over een erfdeel. Voorts stelt de laatste zinsnede van lid 1 buiten twijfel dat onder nagelaten of vermaakte goederen ook het vruchtgebruik krachtens afdeling 4.2A.1 valt.

De onderbewindstelling van een uitkering krachtens levensverzekering wordt niet in Boek 4 geregeld maar in artikel 7.17.3.4 van wetsvoorstel 19 529.

Artikel 1a. Deze bepaling komt overeen met artikel 1:433 lid 1; zie ook artikel 3.6.1.2. Is een vruchtgebruik onder bewind gesteld, dan volgt de zaaksvervangende van de daarmede belaste goederen uit artikel 3:213 lid 1, dat voor het wettelijk vruchtgebruik van de langstlevende echtgenoot evenwel in dit wetsvoorstel door artikel 4.2A.1.11 wordt uitgesloten. Indien de erflater over dit vruchtgebruik een bewind heeft ingesteld en de echtgenoot heeft zich krachtens artikel 4.2A.1.3 lid 1 goederen toegeëigend, dan strekt het bewind zich ook uit tot de door de toeëigening verkregen bloot-eigendom. Voor een gemeenschap onder bewind volgt de zaaksvervangende van gemeenschapsgoederen uit artikel 3:167.

Artikel 1aa. De rechtsgevolgen van het bewind worden voor een belangrijk deel bepaald door de vraag in wiens belang dit bewind is ingesteld. Zie voor een overzicht van de verschillende gevolgen de uiteenzetting bij paragraaf 3 onder 2, alsmede de artikelen 1b, 1m, 1o 1u en 1y).

Niet altijd zal in het testament uitdrukkelijk zijn aangegeven wat de strekking van het ingestelde bewind is.

Omdat hierover toch de nodige duidelijkheid dient te bestaan, creëert dit artikel voor de meest voorkomende categorieën van gevallen een weerlegbaar vermoeden. Dit vermoeden kan worden weerlegd door een uitdrukkelijke bepaling dienaangaande in het testament of door toepassing van artikel 4.3.1.8. Indien niet duidelijk is in wiens belang het bewind is ingesteld gelden de zwaarste gevolgen, zoals aangegeven in artikel 1m lid 3.

De bepaling van de tweede zin van lid 2 kan reeds worden afgeleid uit artikel 3:226 lid 1 maar is toegevoegd om onzekerheid hierover uit te sluiten.

Artikel 1b. Zie artikel 3.6.1.14d lid 2.

Paragraaf 2. De bewindvoerder

De paragraaf omvat de formele bepalingen omtrent de bewindvoerder: benoeming (1c), twee of meer bewindvoerders (1d), beloning van bewindvoerders (1e), aanvang van de werkzaamheden (1f), rekening en verantwoording (1g), afdracht van de vruchten (1h), aansprakelijkheid (1i) en einde van de hoedanigheid van bewindvoerder (1j – 1k).

Artikel 1c. Deze bepaling is ontleend aan artikel 1:435; zie ook artikel 3.6.1.3.

Gewoonlijk zal het testament de benoeming van de bewindvoerder(s) regelen. De aldus aangewezenen kan echter al voor de aanvang van het bewind zijn overleden of tijdens het bewind overlijden, hij kan weigeren zijn benoeming te aanvaarden of ontslag nemen, enz. Het is mogelijk dat

het testament niet of onvoldoende in die mogelijkheden voorziet, zodat daarvoor een subsidiaire wettelijke regeling op haar plaats is.

Omdat hij het testamentaire bewind geen samenloop plaatsvindt met ondercuratelestelling zoals bij het beschermingsbewind voor meerderjarigen (vgl. artikelen 1:435 lid 1 tweede zin en 1:432 lid 2) kan voor de bevoegde rechter worden volstaan met de kantonrechter.

Het tweede lid geeft aan welke personen niet tot bewindvoerder kunnen worden benoemd. Hiertoe behoren ook de personen genoemd in artikel 4.3.2.6. Deze bepaling regelt welke personen geen voordeel kunnen trekken uit een uiterste wilsbeschikking. Deze personen zouden ook uit het bewind voordeel kunnen trekken. Weliswaar ontvangt een bewindvoerder niet noodzakelijk een beloning voor zijn werkzaamheden maar hij ontleent aan deze functie wel bevoegdheden. Het is daarom gewenst om ook deze personen – onder de in artikel 4.3.2.6 genoemde omstandigheden – uit te sluiten van de benoeming tot testamentaire bewindvoerder.

Lid 4 geeft een voorziening voor het geval de ingevolge lid 1 benoemde bewindvoerder – bijvoorbeeld door ziekte of verblijf in het buitenland – tijdelijk niet in staat is zijn functie uit te oefenen. Deze tijdelijke benoeming door de kantonrechter kan ook ambtshalve geschieden.

De leden 5 en 6 regelen op welk tijdstip iemand bewindvoerder wordt. Indien iemand door de erflater als zodanig is aangewezen (lid 6), dan wordt die persoon pas bewindvoerder daags nadat hij heeft aanvaard (vgl. artikel 1:280 lid 1 sub b). Deze aanvaarding behoeft niet uitdrukkelijk te geschieden (vgl. artikel 3:37 lid 1).

Artikel 1d. Dit artikel komt grotendeels overeen met artikel 1:437, voor zover dit betrekking heeft op de werkzaamheden van de bewindvoerder (zie ook artikel 3.6.1.10). Omdat een eventuele verdeling van de werkzaamheden gewoonlijk haar grond in de uiterste wil zal vinden, wordt hier het rechterlijk ingrijpen beperkt tot het geval van gewichtige redenen. De kantonrechter kan de verdeling van de werkzaamheden bij de benoeming van de bewindvoerders (lid 1) ook ambtshalve vaststellen.

Artikel 1e. Deze bepaling is ontleend aan artikel 1:447 (zie ook artikel 3.6.1.9 en 10) maar wijkt daarvan op enkele plaatsen af. Zie ook HR 15 jan. 1988, NJ 1988, 888, alsmede J. de Boer, NJB 1988, blz. 1262.

In lid 1 (vgl. artikel 1:447 lid 1 eerste zin) is voor de beloning van de bewindvoerder niet meer aangeknoopt hij de vruchten van de onder bewind staande goederen verminderd met de ten laste daarvan komende uitgaven. Vanuit het notariaat is opgemerkt, dat zich daarbij namelijk het probleem kan voordoen, dat de bewindvoerder er belang bij kan hebben geen onderhoud te laten plegen; dit kan immers van invloed zijn op zijn honorarium, omdat dan het netto-bedrag lager wordt.

Om deze reden is voor de beloning van de bewindvoerder gekozen voor een percentage van de waarde – telkens aan het einde van het jaar – van het onder bewind gestelde vermogen. Indien onroerende zaken tot het bewindvermogen behoren, betekent dat niet dat elk jaar een taxatie moet plaatsvinden. Net als bij de vermogensbelasting kan de waarde van voorgaande jaren worden gehanteerd, zolang zich geen ingrijpende wijzigingen in de waarde van de onroerende zaken hebben voorgedaan.

In lid 2 is in vergelijking met artikel 1:447 lid 2 voor een andere, eenvoudiger te hanteren, verdeelsleutel gekozen.

In lid 3 is – in tegenstelling tot in artikel 1:447 lid 1 tweede zin, wegens de andere strekking die een testamentair bewind kan hebben – naast de rechthebbende tevens genoemd degene in wiens belang het bewind is ingesteld. Zie ook de artikelen 3.6.1.9 en 3.6.1.14d lid 1.

Het begrip onvoorzien omstandigheden dient te worden begrepen in

de zin van artikel 6:258: het gaat er om van welke omstandigheden de erflater hij het instellen van het testamentaire bewind is uitgegaan en of hij – al dan niet stilzwijgend – met de mogelijkheid van het optreden van onvoorziene omstandigheden rekening heeft willen houden.

Artikel 1f. Zie de artikelen 1:436 leden 1 en 3 en 3.6.1.4. Is een beperkt recht, zoals een vruchtgebruik, onder bewind gesteld, dan zijn de goederen waarop het bewind betrekking heeft en die beschreven moeten worden, niet beperkt tot het goed dat onder het bewind staat – bijv. het vruchtgebruik van de nalatenschap van X – maar vallen daaronder mede de activa en passiva van dat vermogen zelf.

De tweede zin van lid 1 is beperkt tot een verplichting voor de door de rechter benoemde bewindvoerder, daar de uiterste wil hier een eigen voorziening zal voorschrijven. De laatste zin van lid 2 was reeds aanvankelijk in de Invoeringswet Boek 8 nieuw BW, tweede gedeelte opgenomen (Stb. 1990, 379, blz. 63).

Lid 2 bepaalt dat de bewindvoerder verplicht is om het bewind en zijn benoeming te doen inschrijven in resp. de openbare registers, het aandelenregister, het handelsregister en het scheepsregister. De erflater kan in zijn testament echter anders bepalen, indien hij wenst dat het bewind geheim blijft. Dit scheidt weliswaar het gevaar dat derden het bewind kunnen verwaarlozen maar de erflater heeft dit gevaar dan boven het bekend worden van het bewind verkozen. De gevolgen van het al dan niet inschrijven van het bewind voor de bescherming van de derdeverkrijger zijn geregeld in artikel 1n.

Artikel 1g. Zie artikel 1:445, alsmede de artikelen 3.6.1.8 en 3.6.1.14d. De laatste zin van lid 1 is beperkt tot de bewindvoerder die door de rechter is benoemd. De woorden «ten overstaan van» brengen tot uitdrukking dat rekening en verantwoording wordt afgelegd aan de rechthebbende of belanghebbende in het bijzijn van, dan wel met afschrift aan de kantonrechter. Dit betekent, dat de vrijstelling die de kantonrechter de bewindvoerder kan verlenen op grond van lid 3, de verantwoordingsplicht ten opzichte van de rechthebbende of belanghebbende onaangetast laat.

Artikel 1h. Zie de artikelen 3.6.1.8a en 1:446, ten opzichte waarvan echter enige veranderingen zijn aangebracht.

De eerste zin is niet beperkt tot de periodieke rekening en verantwoording, daar hij ook voor de slotrekening moet gelden. In plaats van «de rechthebbende» wordt hierom de iets ruimere term «degene die daar recht op heeft» – ook omvattende de erfgenamen van de overleden rechthebbende na het einde van het bewind – gebezigd.

Deze bepaling impliceert dat de vruchten onder het bewind blijven totdat ze zijn uitgekeerd, zie ook artikel 1a.

De leden 2 van de artikelen 3.6.1.8a en 1:446 vonden een plaats in artikel 1k waar de bepaling in de gevolgde systematiek thuis behoort. Hetzelfde geldt voor lid 3 van de genoemde bepalingen, voor zover dat betrekking heeft op de aan het eind van het bewind af te dragen bewindsgoederen.

Voor het overige is dit lid 3 overgenomen in artikel 1h evenwel zonder de beperking dat het voorschrift slechts geldt, indien de rekening en verantwoording aan de rechter wordt afgelegd.

Artikel 1i. Zie de artikelen 1:444 en 3.6.1.7. De formulering van deze bepaling sluit nauw aan bij artikel 6:74 lid 1. Overigens kan de erflater op grond van artikel 1q de aansprakelijkheid van de bewindvoerder modificeren.

Artikelen 1j. Zie de artikelen 3.6.1.13 en 1:448, alsmede de toelichting bij artikel 1h.

In lid 1 is de term «hoedanigheid» in plaats van «taak» gebezigd. Toegevoegd is daar onderdeel d.

In lid 2 is ingevoegd degene in wiens belang het bewind is ingesteld – vgl. M.B. de Boer, *Het bewind*, diss. Utrecht 1982, blz. 318, en Lubbers, *Bewind in NBW*, 1983, blz. 72.

Artikel 1k. Zie de artikelen 3.6.1.13 en 1:448, alsmede de toelichting bij artikel 1h.

Lid 3 regelt de verplichtingen indien de hoedanigheid van bewindvoerder eindigt ingevolge de in artikel 1j lid 1 genoemde gevallen. Voor de curator (bij faillissement en ondercuratelestelling) en de bewindvoerder (bij surséance van betaling en het meerderjarigenbewind) gelden dezelfde verplichtingen als voor de gewezen bewindvoerder, althans indien zij van het bewind kennis dragen.

Voor de erfgenamen gaat een dergelijke verplichting in haar algemeenheid te ver: daarom zijn zij slechts gehouden de kantonrechter te verzoeken een andere bewindvoerder te benoemen.

Paragraaf 3. De gevolgen van het bewind

1. Bewind betekent vóór alles: beheer. De hoofdtaak van de bewindvoerder is het beheren van een goed, van een aantal goederen of van een vermogen. Al omvat het bewind over een onderneming meer dan het bewind over een vermogen dat uit spaarbrieven bestaat, tot de normale taak van de bewindvoerder behoort het niet, door zijn transacties de goederen onder het bewind aan bijzondere risico's bloot te stellen. Integendeel, het bewind wordt juist ingesteld om het vermogen tegen zulke risico's te beschermen of om het te vereffenen.

Aldus beheerst de aard van het bewind de rechtsgevolgen die in deze paragraaf worden omschreven.

2. Voor de nadere detaillering is van essentiële betekenis, in wiens belang of voor welk doel het bewind is ingesteld. Gezien het verschil in rechtsgevolgen zal het voor de praktijk van belang zijn in de beschikking waarbij het bewind wordt ingesteld, aan te geven in welk belang of in welke belangen het wordt ingesteld. Voor het geval dat niet is geschied, kunnen de in artikel 1aa gecreëerde weerlegbare vermoedens uitkomst bieden.

In het kader van paragraaf 3 kan drieërlei worden onderscheiden:

- a. het bewind is ingesteld om de rechthebbende op de goederen tegen zichzelf te beschermen;
- b. het bewind is ingesteld om een ander tegen de rechthebbende te beschermen;
- c. het bewind is ingesteld in een gemeenschappelijk belang.

Ad a. Dit bewind is vergelijkbaar met dat van titel 1:19: verwacht wordt dat het bestuur over de goederen de rechthebbende te zwaar zal vallen. Daarbij past dat niet alleen het beheer van de goederen op de bewindvoerder overgaat, maar dat de rechthebbende ook overigens niet vrijelijk, d.w.z. buiten de bewindvoerder om over de goederen mag beschikken en voorts – een bijzonderheid van het testamentaire en schenkingsbewind (zie Parl. Gesch. Boek 3., blz. 480, tweede alinea) – dat deze goederen tijdens het bewind in beginsel niet vatbaar zijn voor

verhaal voor zijn schulden, en zeker niet voor die welke op zichzelf niets met de goederen hebben te maken (bijv. de kosten van een wereldreis).

Ad b. In het erfrecht zal het meest typerende voorbeeld zijn het bewind over een vruchtgebruik of een fideicommiss: de hoofdgerechtigde behoeft bescherming tegen de vruchtgebruiker, de latere verkrijger tegen de eerdere. Mits het goed maar onder het beheer van de bewindvoerder blijft, doet het er niet toe, of de vruchtgebruiker of de bezwaarde zijn eigen recht, het vruchtgebruik of zijn tijdelijk recht vervreemdt: de hoofdgerechtigde of verwachter wordt daardoor niet benadeeld.

Hetzelfde geldt voor uitwinning van die rechten.

Ad c. Een aantal goederen of, zoals in het erfrecht veelvuldig zal voorkomen, een aantal aandelen in een vermogen behoort bijeen en behoort, duurzaam of tot aan de verdeling, als eenheid te worden beheerd. De rechtsgevolgen zullen dezelfde kunnen zijn als die van de vorige categorie – het is onverschillig wie de rechthebbende is, mits de goederen maar bijeenblijven –, maar het is duidelijker hier althans terminologisch een onderscheid te maken; in dit opzicht wijkt de nota enigszins af van artikel 3.6.1.14c lid 1, waar ook het bewind in het geval van onderdeel d bewind in het belang van een ander wordt genoemd. Aan het onderscheid tussen b en c zijn in de onderhavige afdeling overigens geen verschillende rechtsgevolgen verbonden.

In de thans ontworpen regeling komen de verschillen tussen a enerzijds en b en c anderzijds aan de orde in de artikelen 1m 1u en 1v.

Een combinatie van verschillende belangen is vanzelfsprekend mogelijk. Men stuit dan op problemen van samenloop – vgl. Snijders, Langemeyerhondel 1973, blz. 463 e.v. In artikel 1m lid 3 is voor een dergelijk geval een samenloopregel gegeven.

3. Enige bijzondere aandacht verdient het vruchtgebruikbewind dat niet zelden bij uiterste wilsbeschikking wordt ingesteld, en wel omdat de constructie daarvan onder het nieuwe recht enigszins anders wordt dan die onder het oude. Voor het oude recht duidt artikel 836 de bewindvoerders terzake aan als hen «die benoemd zijn om **de aan vruchtgebruik onderworpen goederen** te besturen». In het nieuwe recht is het aan bewind onderworpen recht het vruchtgebruik zelf (vgl. artikel 3.6.1.14c lid 1 onder b). In het oude recht leidt dit tot een «gecombineerd» bewind: daaronder vallen de met het vruchtgebruik belaste goederen zelf, zonder dat onderscheid tussen het vruchtgebruik en «blote eigendom» wordt gemaakt. Onder het nieuwe recht heeft het geen zin deze laatste ook onder bewind te stellen; er is in het algemeen bijv. geen reden om de hoofdgerechtigde te beperken in zijn bevoegdheid tot vervreemding van zijn recht: het vruchtgebruik met het bewind daarop wordt daardoor immers niet aangetast.

Is een bepaling vereist of wenselijk betreffende de goederen die met het vruchtgebruik zijn belast, dan is dat door afzonderlijke bepalingen tot uitdrukking gebracht; zie de artikelen 1m lid 1 tweede zin (vgl. ook de verwijzing daarnaar in artikel 1o lid 1 onder a en 1u lid 1 onder c) en 1t lid 2. Men houde daarbij in het oog dat volgens artikel 3:212 de vruchtgebruiker de bevoegdheid tot beschikking over de goederen kan hebben, dat hij die krachtens artikel 4.2A.1.2 lid 2 heeft, en dat de goederen die met het wettelijk vruchtgebruik zijn belast krachtens artikel 4.2A.1.7. voor uitwinning ten laste van de vruchtgebruiker vatbaar zijn.

In artikel 1p is de terminologie «goederen die met een onder bewind staand beperkt recht zijn belast» ruimer: zo'n beperkt recht kan bijv. ook een hypotheekrecht zijn.

4. De indeling van paragraaf 3 is als volgt. De artikelen 1l – 1s houden in de verdeling van de bevoegdheden tussen bewindvoerder en rechthebbende:

artikel 1l: beheer;

artikel 1m: bevoegdheid van de rechthebbende tot het verrichten van andere handelingen;

artikel 1n: onbevoegd door en jegens de rechthebbende verrichte handelingen;

artikel 1o: bevoegdheid van de bewindvoerder tot het verrichten van andere handelingen dan die van beheer;

artikel 1p: bevoegdheden bij verdeling van een gemeenschap;

artikel 1q: testamentaire bevoegdheidsregeling;

artikel 1r: vertegenwoordigingsbevoegdheid;

artikel 1s: vertegenwoordiging in procedure.

Tenslotte regelt artikel 1t de aansprakelijkheid van de rechthebbende voor gedragingen van de bewindvoerder en bevatten de artikelen 1u – 1v de regels omtrent de verhaalsaansprakelijkheid der bewindgoederen.

Artikel 1l. Zie de artikelen 3.6.1.4a en 1:438 lid 1. Hierboven is er, onder 1, reeds op gewezen dat kenmerkend voor het bewind het beheer door de bewindvoerder is; hij neemt dat beheer als het ware van de rechthebbende over, voor zover dat recht strekt. Dit recht kan eigendom zijn maar bijv. ook vruchtgebruik of een persoonlijk recht als huur of bruikleen.

Dat beheer is in het algemeen privaat – de rechthebbende mist de beheersbevoegdheid. Dat laatste gaat echter te ver voor goederen die de rechthebbende in gebruik heeft, bijv. een huis waarin de vruchtgebruiker woont. Het zou onpraktisch zijn, indien het bewind hem zou verhinderen kranen en sloten te laten repareren, het gras te laten maaien, enz. Daarom wordt hem in de eerste zin de bevoegdheid toegekend tot het verrichten van handelingen dienende tot gewoon onderhoud van de genoemde goederen. Daarnaast is er geen bezwaar tegen, hem ook bevoegd te maken tot handelingen die geen uitstel kunnen lijden. De terminologie is ontleend aan artikel 3:170 lid 1. Daaruit zijn echter niet overgenomen de handelingen tot behoud van een goed, die wel uitstel kunnen lijden: men moet geen discussies kunnen krijgen over de vraag, of de rechthebbende al dan niet bevoegd is tot het aanbesteden van een uitgebreide dakreparatie.

Artikel 1m. Zie de artikelen 3.6.1.14e, 3.6.2.3 en 1:438 lid 2, voor zover deze betrekking hebben op beschikkingshandelingen. Lid 1 heeft betrekking op een bewind dat is ingesteld in het belang van de rechthebbende, lid 2 op een bewind in het belang van een ander dan de rechthebbende of in een gemeenschappelijk belang en lid 3 ziet op de situatie dat zowel lid 1 als lid 2 op het bewind van toepassing zijn.

Lid 1. Indien het bewind is ingesteld in het belang van de rechthebbende, zijn andere handelingen dan die in artikel 1l bedoeld ongeldig, indien zij door de rechthebbende «buiten» de bewindvoerder «om» worden verricht.

In de genoemde artikelen wordt de medewerking van de bewindvoerder vereist. Voorgesteld wordt daarnaast toestemming toe te laten – deze leent zich beter voor een mogelijke gewenste bekrachtiging achteraf; vgl. ook artikel 238 Ew. voor het surséance-bewind.

De term «beschikking» die in bovengenoemde artikelen wordt gebezigd is hier vermeden, vooral omdat deze tot enige onzekerheid aanleiding kan geven: omvat «beschikking» hier alle handelingen die niet

tot het beheer behoren, d.w.z. onder omstandigheden bijv. ook verhuur en verpachting, of is zij beperkt tot vervreemding en bezwaring? Om de ruimere betekenis aan te duiden, is hier voor een negatieve omschrijving gekozen: het gaat om alle handelingen die verder gaan dan beheer, althans voor zover ze rechtstreeks een bewindsgoed betreffen. Hieronder valt derhalve niet het sluiten van een lening met de bedoeling daarmee (het onderhoud van) bewindsgoederen te financieren. Wèl onder de bepaling vallen obligatoire handelingen die rechtstreeks op een bewindsgoed betrekking hebben, zoals verkoop of aanbesteding.

Is de verkoop van een onder het bewind staand huis door de rechthebende ongeldig, dan is ook geen boete verschuldigd als de bewindvoerder later weigert zijn medewerking aan de levering te verlenen.

Voor de tweede zin zij verwezen naar aantekening 3 in de inleiding van de toelichting op deze paragraaf. Is een bewind ingesteld, dan mag de vruchtgebruiker niet zonder medewerking van de bewindvoerder de vruchtgebruiksgoederen vervreemden of verteren (artt. 3.8.10 en 13) of vervreemden en bezwaren (art. 4.2A.1.2 lid 2), dan wel de daaraan verbonden bevoegdheden uitoefenen (art. 4.2A.1.2 lid 1).

Lid 2. Is het bewind ingesteld in het belang van een ander – bijv. de hoofdgerechtigde – of in een gemeenschappelijk belang, dan mag de rechthebende met betrekking tot zijn eigen recht vrij zijn gang gaan, mits binnen de grenzen van zijn bevoegdheden en met instandhouding van het bewind. Zie hierboven aantekening 2 ad b en ad c.

Hier vooral komt het erop aan, tot welke handelingen de rechthebende bevoegd is. Voor een deelgenoot, bijv. een erfgenaam, wiens aandeel onder bewind staat, zie men titel 3.7 (bijv. artikel 3:170 en 3:190 e.v.), voor een vruchtgebruik titel 3.8 en afdeling 4.2A.1.

Voor een vruchtgebruiksbewind betekent dit het volgende. In het algemeen is een vruchtgebruiker bevoegd tot het beschikken over – vervreemden en bezwaren van – zijn vruchtgebruiksrecht. Is dat recht uitsluitend in het belang van de hoofdgerechtigde onder bewind gesteld, dan heeft de vruchtgebruiker voor die beschikking krachtens lid 2 de medewerking of toestemming van de bewindvoerder niet nodig; wel blijft het bewind op dat overgedragen of bezwaarde vruchtgebruik rusten. Voor het wettelijk vruchtgebruik is die bevoegdheid tot beschikking echter in artikel 4.2A.1.5 uitgesloten.

De vruchtgebruiker kan, buiten het recht tot gebruik, ook bevoegdheden hebben ten aanzien van de vruchtgebruiksgoederen, zoals vervreemding en bezwaring (art. 4.2A.1.2) en vervreemding en vertering (artt. 3:212 en 215). Is een bewind ingesteld, dan valt de uitoefening van die bevoegdheden onder lid 1, tweede zin, voor zover ze geen beheershandeling is.

Lid 3. Is het bewind zowel ingesteld in het belang van de rechthebende als in dat van een of meer anderen, dan is er sprake van samenloop van de leden 1 en 2. Lid 3 bepaalt dat de rechthebende in zo'n geval slechts onder de voorwaarden van zowel lid 1 als lid 2 – medewerking of toestemming van de bewindvoerder en voorbehoud van het bewind – bevoegd is tot het verrichten van handelingen als bedoeld in lid 1.

Artikel 1n. Zie de artikelen 3.6.1.4c en 1:439. Bij het oorspronkelijke wetsontwerp 17 496 is de bepaling enigszins verduidelijkt.

Lid 1. Deze bepaling beschermt de wederpartij te goeder trouw, d.w.z. degene die het bewind niet kent en ook niet behoeft te kennen. In artikel

1f lid 2 is voorgeschreven dat de bewindvoerder het bewind in de daartoe bestemde registers dient in te schrijven. Is dat geschied, dan is het bewind voor derden kenbaar en worden zij niet beschermd. Is het bewind daarentegen niet ingeschreven, bijvoorbeeld omdat de erflater, overeenkomstig de ruimte die artikel 1f lid 2 hem daartoe geeft, de voorkeur heeft gegeven aan geheimhouding van het bewind, dan wordt de wederpartij slechts beschermd indien deze het bewind kende noch behoorde te kennen. Dit betekent, dat ook als het bewind niet is ingeschreven er voor de koper toch een zekere onderzoeksplicht kan bestaan.

Dat een rechtshandeling overeenkomstig lid 1 geldig is, houdt niet in dat de bewindvoerder zich nimmer tegen de verdere uitvoering kan verzetten. Heeft de rechthebbende een bewindsgoed geldig verkocht zonder medewerking of goedkeuring van de bewindvoerder, dan kan de bewindvoerder die medewerking of goedkeuring alsnog voor de levering weigeren, indien hij meent dat de uitvoering van zijn taak dit meebrengt. Om deze reden bepaalt de tweede zin dat de rechthebbende niet tot vervreemding of bezwaring kan worden veroordeeld, een van de gevallen waarmee de aanhef van artikel 3:296 rekening houdt. Zou de rechthebbende in zo'n geval wel door de rechter tot nakoming kunnen worden veroordeeld, dan zou het vreemd zijn dat de bewindvoerder toch zijn medewerking of toestemming zou kunnen weigeren. Wel kan de niet-nakoming voor de rechthebbende leiden tot een verplichting tot schadevergoeding.

Lid 2. De bepaling beschermt een derde-verkrijger te goeder trouw, indien de wederpartij van de rechthebbende wegens het ontbreken van goede trouw aan haar zijde niet door lid 1 wordt beschermd.

Voor de verkrijging van goederen waarop artikel 3:86 van toepassing is, bestaat aan zulk een bijzondere bepaling geen behoefte. Voor andere goederen geldt evenwel artikel 3:88, dat de derde-verkrijger te goeder trouw slechts bescherming verleent, als de onbevoegdheid van een eerdere vervreemder niet de oorzaak is van de onbevoegdheid van de latere vervreemder. Is die eerdere vervreemder een rechthebbende die in strijd met artikel 1m lid 1 of lid 3 heeft gehandeld, dan ligt diens onbevoegdheid ten grondslag aan alle daarop volgende vervreemdingen, waartegen artikel 3:88 de verkrijgers geen bescherming biedt. Dit zou echter niet stroken met de onbevoegdheid wegens bewind, waartegen krachtens artikel 1n lid 1 ook de wederpartij te goeder trouw wordt beschermd.

Vandaar dat hier een bijzondere bepaling, die verder gaat dan artikel 3:88, op haar plaats is. Getracht is de redactie iets te verduidelijken ten opzichte van de vorige.

Artikel 1o. Zie de artikelen 3.6.1.5 leden 2 en 3 en 1:441 leden 2 en 3. (Zie voor het eerste lid van deze artikelen, dat een andere materie regelt, artikel 1r lid 1).

Zoals uit artikel 1l blijkt, is de normale en hoofdtaak van de bewindvoerder het beheer van de bewindsgoederen. Niet altijd zal hij daarmee kunnen volstaan, in het bijzonder, indien de opbrengst der goederen onvoldoende is tot dekking van de beheerskosten of omdat anderszins de omstandigheden nopen tot het treffen van buitengewone maatregelen. In die gevallen moet de bewindvoerder wel de nodige voorzieningen kunnen treffen maar hij mag dit niet vrijelijk, buiten de rechthebbende, de eventuele andere belanghebbende of de rechter, om.

Lid 1. Onderdeel a correspondeert met onderdeel a van de artikelen 3.6.1.5 lid 2 en 1:441 lid 2, maar is afgestemd op artikel 1m lid 1. Aan onderdeel b van die artikelleden bestaat hier geen behoefte. De onderdelen c en e daarvan zijn overgenomen in de onderdelen b en c van artikel 1o lid 1; in onderdeel c is, met het oog op de invoering van titel 7.15 (Vaststellingsovereenkomst) het begrip «dading» vervangen door: overeenkomst tot beëindiging van een geschil. Voor artikel 3.6.1.5 (1:441) lid 2 onder d zie artikel 1p lid 1 en voor onderdeel f artikel 1q lid 1.

Lid 2. Zie artikel 3.6.1.14d lid 1, waarin naar artikel 3.6.1.5 wordt verwezen.

Lid 3. Zie lid 2, aanhef, van de artikelen 3.6.1.5 en 1:441. Volgens de nieuwe bepaling kan de rechterlijke machtiging ook worden verleend, als bijv. de rechthebbende of belanghebbende slecht bereikbaar is, hoewel niet kan worden gezegd dat hij weigerachtig of niet in staat is tot het verlenen van toestemming. Aan een doorlopende machtiging – vgl. artikel 3.6.1.5 lid 3 en 1:441 lid 3 – voor de hier bedoelde handelingen zal weinig behoefte bestaan, maar de rechter moet wel zijn machtiging aan voorwaarden kunnen binden.

Artikel 1p. In het artikel zijn bijeengebracht de bepalingen die artikel 3.6.1.5 (1:441) in de leden 2 en 4 omtrent de verdeling van een gemeenschap bevat, zij het dat het artikel in enkele opzichten enige afwijkingen bevat, welke echter geheel passen in het systeem van de artikelen 1m en 1o.

Lid 1. Voor de zinsnede «of die onder een met het bewind stand beperkt recht zijn belast» zie men artikel 3:178 lid 1: zo kan de nalatenschap zijn belast met een vruchtgebruik dat onder bewind is gesteld. Ook andere beperkte rechten kunnen voorkomen, zoals hypotheek of erfpacht die onder bewind staan.

De bevoegdheid van de bewindvoerder tot het vorderen van de verdeling van een gemeenschap is te vinden in artikel 3.6.1.5 (1:441) lid 4, eerste zin, waar zij hem zelfs met uitsluiting van de rechthebbende is toegekend.

Aan deze laatste beperking van diens bevoegdheden bestaat geen behoefte – krachtens artikel 1m lid 1, zal de rechthebbende toch de medewerking of toestemming van de bewindvoerder behoeven, tenzij lid 2 van dat artikel van toepassing is en aan bemoeienis van de bewindvoerder geen behoefte bestaat.

Voor de bevoegdheid tot uitsluiting van verdeling zie artikel 3.6.1.5 (1:441) lid 1 onder d.

Lid 2. Zie artikel 3.6.1.5 (1:441) lid 4, tweede zin. Neemt de rechthebbende zelf deel aan de verdeling, dan is artikel 1m van toepassing.

Lid 3. Zie artikel 3.6.1.5 (1:441) lid 2, aanhef en lid 4 tweede zin, alsmede artikel 3.6.1.14d lid 1 waarin naar artikel 3.6.1.5 wordt verwezen.

Artikel 1q. Lid 1. Zie artikel 3.6.2.1a, met enige verruiming van de tekst. Zo kan de erflater de bewindvoerder opdragen om de rechthebbende periodiek uitkeringen uit het bewindsvermogen te doen. Hij kan tevens bepalen dat de beschikkingsbevoegdheid uitsluitend aan de bewindvoerder toekomt, zonder medewerking van de rechthebbende doch met machtiging van de kantonrechter; hij kan eveneens bepalen dat de bewindvoerder zonder medewerking van de rechthebbende en zonder machtiging van de kantonrechter kan beschikken.

Lid 2. Zie artikel 3.6.2.2, met enige wijziging (vgl. Lubbers, Bewind in NBW, Zwolle 1983, blz. 84/85).

Zie voor het begrip «onvoorziene omstandigheden» artikel 6:258, alsmede de Toelichting bij artikel 1e aan het slot.

Artikel 1r. Zie voor lid 1 artikel 3.6.1.5 (1:441) lid 1 en voor lid 2 artikel 3.6.1.5a (1:442b).

Lid 1 is verduidelijkt ten opzichte van artikel 3.6.1.5 lid 1, dat het misverstand heeft doen ontstaan dat de bewindvoerder niet op eigen naam zou mogen handelen; zie Parl. Gesch. Boek 3, blz. 485 e.v. In verband daarmee is ook lid 2 enigszins verduidelijkt.

Artikel 1s. Zie voor de eerste zin artikel 3.6.1.5 lid 1, alsmede artikel 1:441 lid 1. De tweede zin is ontleend aan artikel 3.6.1.6 (1:443), jo artikel 3.6.1.14d lid 1. Uit de laatste zin volgt, dat indien de machtiging niet wordt verleend, wel een hogere voorziening is toegelaten.

Artikel 1t. Het artikel regelt de aansprakelijkheid van de rechthebbende voor handelingen van de bewindvoerder. Zie de artikelen 3.6.1.5b en 1:442 lid 1. De regels die het verhaal op de bewindsgoederen regelen in de leden 2 en 3 van die artikelen, zijn ter wille van de overzichtelijkheid, tezamen met de andere verhaalsregels, afgesplitst in de artikelen 1u en 1v.

Lid 1 stelt de rechthebbende, voor zover hij door de bewindvoerder in diens functie is vertegenwoordigd, aansprakelijk voor diens verrichtingen, een aansprakelijkheid die staat naast die uit onrechtmatige daad op grond van artikel 6.3.2.4 (waarmee ze overigens kan samenlopen).

Zie voor de eerste zin van *lid 2* art. 1:96 lid 1 en 1:442 lid 2. De tweede zin houdt verband met het bijzondere karakter van het wettelijk vruchtgebruik, dat niet zelf voor uitwinning vatbaar is (art. 4.2A.1.5); daarentegen kunnen voor bepaalde schulden van de langstlevende-vruchtgebruiker met het vruchtgebruik belaste goederen worden uitgewonnen (art. 4.2A.1.7). De toepasselijkheid van afdeling 4.2A.1 kan rechtstreeks uit de afdeling zelf voortvloeien, maar ook uit de artikelen 4.2A.2.4 lid 1, 4.4 2 1a, 4.4.5.1 lid 3 en 4.4.5.4 lid 4.

Artikel 1u. Het artikel regelt, tezamen met artikel 1v de mogelijkheid van verhaal op de bewindsgoederen.

Daarbij valt te bedenken dat het hier om testamentair bewind gaat, waar dit verhaal, ook volgens titel 3.6, veelal beperkter is dan bij ander bewind (vgl. artikel 3.6.2.3 lid 1, slot, tegenover lid 2, een tegenstelling die ook doorwerkt in de verhouding tussen de artikelen 1u en 1v).

De regeling geldt voor de periode «tijdens het bewind». Wat daarna gebeurt, hangt af van de aard van het onder bewind gestelde recht. Vererven de schulden van de rechthebbende op degenen die zonder bewind recht op die goederen verkrijgen, dan kunnen de schulden van zijn nalatenschap mede op die goederen worden verhaald (zie HR 17 juni 1988, NJ 1988, 958). Is het echter een beperkt recht, zoals het vruchtgebruik, of een voorwaardelijk of een tijdelijk recht zoals het fideicommiss, dan worden de goederen aan verhaal voor schulden van de voormalige rechthebbende onttrokken; voor het wettelijk vruchtgebruik zie men echter artikel 4.2A.1.7 lid 4.

Lid 1 somt limitatief op de schulden waarvoor de bewindsgoederen kunnen worden uitgewonnen.

Onderdeel a noemt allereerst de schulden der nalatenschap. Gewoonlijk begrijpt men die onder de schulden die de goederen betreffen (onderdeel b), maar dat is dubieus, en het verdient daarom aanbeveling de categorie afzonderlijk te vermelden: het gaat uiteraard niet aan de schuldeisers der nalatenschap door instelling van een bewind te benadelen.

Welke de schulden der nalatenschap zijn, die ten laste van de goederen kunnen worden gebracht, en in hoeverre dit het geval is, hangt af van de regeling in het erfrecht, in het bijzonder de artikelen 4.1.3e (zie de derde nota van wijziging op dit wetsontwerp), en artikel 4.5.1.3, lid 1, dat vooral een rol zal spelen zolang de nalatenschap niet is verdeeld of aanvaard, en daarnaast de artikelen 4.5.1.1 lid 2 en 4.5.1.3 lid 2 die de aansprakelijkheid der erfgenamen regelen, welke ook tot verhaal op de bewindsgoederen kan leiden.

Onderdeel b. Zie artikel 3.6.2.3 lid 1. Men denke aan de lasten die deze goederen meebrengen.

Onderdeel c. Zie artikel 3.6.2.3 lid 1 jo 3.6.1.5b lid 3. Indien de rechthebbende handelt binnen de grenzen van zijn bevoegdheid (artikelen 1l en 1m) en uit deze rechtshandelingen schulden voortvloeien, is verhaal mogelijk op de onder bewind staande goederen.

Onderdeel d. Indien de rechthebbende onbevoegd een rechtshandeling verricht (artikel 1l of 1m) maar deze rechtshandeling niettemin geldig is op grond van artikel 1n lid 1, dan is krachtens dezelfde bepaling geen veroordeling tot nakoming mogelijk en is uitwinning op grond van een veroordelend vonnis eveneens uitgesloten. Verhaal wegens een veroordeling tot schadevergoeding is echter niet uitgesloten. Dit verhaal dient in eerste instantie gezocht te worden op de goederen van de rechthebbende die niet onder het bewind zijn gesteld. De bewindvoerder heeft daarom in dit soort gevallen een aanwijzingsbevoegdheid analoog aan artikel 1:96 lid 1.

Onderdeel e. Zie artikel 3.6.2.3 lid 1 jo 3.6.1.5b lid 2. Onder deze schulden vallen ook de in artikel 1t genoemde schulden waartoe de aansprakelijkheid van de rechthebbende krachtens artikel 6.3.2.4 zich uitstrekt, en eveneens een schuld uit onverschuldigde betaling welke in de macht van de bewindvoerder is gekomen.

Lid 2. Het wettelijk vruchtgebruik zelf kan niet worden uitgewonnen (art. 4.2A.1.5), maar in beginsel zijn wel de aan het vruchtgebruik onderworpen goederen vatbaar voor uitwinning, ook voor schulden van de langstlevende-vruchtgebruiker (art. 4.2A.1.7). Vandaar dat lid 2 deze goederen in de plaats stelt van het onder bewind staande wettelijk vruchtgebruik, voor zover zij voor uitwinning vatbaar zijn. In welke gevallen afdeling 4.2A.1 toepasselijk kan zijn, is aan het slot van de toelichting op artikel 1t vermeld. Aandacht verdient wellicht dat, zowel voor het wettelijk als voor het testamentaire vruchtgebruik, artikel 3:222 geldt, op grond waarvan de hoofdgerechtigden kunnen verlangen dat de «bij de nalatenschap behorende schulden» – derhalve de categorieën a en b van lid 1 – uit de tot het vruchtgebruik behorende goederen worden voldaan, waarbij niet de beperkingen van artikel 4.2A.1.7 van toepassing zijn.

Lid 3. Zie artikel 3.6.1.5b lid 2.

Lid 4. In het algemeen moet degene die krachtens executie verkrijgt, niet door het testamentaire bewind worden belast. Dat is echter anders, indien dit uitsluitend of mede in het belang van een ander of in een gemeenschappelijk belang is ingesteld – in zoverre vormt de bepaling de tegenhanger van artikel 1m lid 3.

Instelling van het bewind in het belang van een ander zal het meest voorkomen bij vruchtgebruik en fideicommiss. Bij vruchtgebruiksbewind komt men aan de toepassing van deze bepaling in sommige gevallen niet toe: hij betaling op grond van artikel 3:222 of uitwinning krachtens artikel 4.2A.1.7 (zie ook art. 4.2A.1.8) vervalt het – onder bewind gestelde – vruchtgebruik zelf.

Bij instelling van een bewind op grond van een gemeenschappelijk belang vindt deze bepaling alleen toepassing als het om een testamentair bewind gaat. Rust het bewind reeds op goederen van de erflater – bijv. een bewind volgens artikel 3:259 – dan gaat eventuele executie buiten deze bepaling om. Is het gemeenschappelijk belang alleen de ordelijke afwikkeling der nalatenschap, dan vervalt dit belang voor het geëxecuteerde goed en, krachtens artikel 4 lid 1, daarmee ook het bewind. Hetzelfde geldt als het bewind is ingesteld voor een gemeenschappelijke exploitatie door de familieleden-erfgenamen gezamenlijk, en het goed door een vreemde wordt uitgewonnen.

Artikel 1v. Zie artikel 3.6.2.3 lid 2, waarin wordt verwezen naar artikel 3.6.1.14e.

Het artikel betreft de gevallen waarin het bewind uitsluitend is ingesteld in het belang van een ander – de hoofdgerechtigde tegenover de vruchtgebruiker, de verwachter onder fideicommiss tegenover de bezwaarde – of een gemeenschappelijk belang – beheer van gemeenschappelijke nagelaten goederen, al dan niet tot aan de verdeling.

In deze gevallen maakt het niet uit wie de rechthebbende is en is er geen bezwaar tegen als zijn persoon door beschikking of executie wisselt – hier bestaat verband met artikel 1m lid 2.

Het artikel is bij vruchtgebruik alleen van toepassing op uitwinning van een «gewoon», niet ook op uitwinning van het wettelijk vruchtgebruik dat volgens artikel 4.2A.1.7 niet voor uitwinning vatbaar is. Ook ontbreekt hier een bepaling analoog aan artikel 1u lid 2: op de goederen onder het vruchtgebruik is alleen verhaal volgens artikel 1u zelf mogelijk.

Is het recht van de rechthebbende niet alleen in het belang van een ander maar ook in diens eigen belang onder bewind gesteld, dan is het artikel niet van toepassing: uitwinning is dan beperkt tot de gevallen van artikel 1u en met de daar geregelde gevolgen.

Paragraaf 4. Einde van het bewind

De bepalingen van deze paragraaf vervangen in hoofdzaak de artikelen 4.4.7.2 en 3 van w.o. 17 141, zij het in een andere volgorde. Artikel 1w geldt voor elke bewindsvorm, artikel 2 voor bewind dat in het belang van de rechthebbende zelf is ingesteld, artikel 3 voor het bewind, ingesteld in het belang van een ander dan de rechthebbende en artikel 4 voor een bewind ingesteld in een gemeenschappelijk belang.

Artikel 1w lid 1 spreekt wel vanzelf (vgl. ook art. 3.6.2.4a lid 2, aanhef en onder a), lid 2 is overgenomen uit de tweede zin van artikel 4.4.7.1 lid 2, waarbij terwille van de duidelijkheid het ontbreken van terugwerkende kracht uitdrukkelijk is bepaald.

Artikel 2 lid 1. Zie de artikelen 3.6.2.4a lid 2, aanhef en onder d en 4.4.7.2 lid 3.

Lid 2. Zie artikel 4.4.7.3; de laatste zin van dit artikel kan vervallen ten gevolge van de opnemng van een bepaling in artikel 429c lid 3 Rv. betreffende de relatieve rechterlijke bevoegdheid in bewindszaken, bij het tweede gedeelte van de Invoeringswet Boek 4 en titel 7.3 NBW.

De eerste en tweede zin van lid 2 danken hun ontstaan aan de discussie die tijdens het mondeling overleg met de Vaste Commissie voor Justitie der Tweede Kamer is gevoerd over artikel 3.6.2.2 (zie Parl. Gesch. Boek 3, blz. 543-546). Getracht is een weg tot opheffing van het bewind te vinden, indien dat geen goede zin (meer) heeft of zelfs als vexatoir moet worden beschouwd. Zie voor het begrip «onvoorziene omstandigheden» artikel 6:258, alsmede de Toelichting bij artikel 1e aan het slot.

Aan het lid is een laatste zin toegevoegd, die het mogelijk maakt om bij een procedure opheffing van het bewind en subsidiair wijziging van de bewindsregels te verzoeken; tot het behandelen van zulk een verzoek is anders alleen de kantonrechter bevoegd: artikel 1q lid 2 – vgl. artikel 679 Rv.

Artikel 3 lid 1. Zie artikel 3.6.1.14f waarvan de tweede zin in het belang van een soepele uitvoering van het bewind toegevoegd.

Lid 2. Zie artikel 4.4.7.2 lid 2.

Artikel 4 lid 1. In het systeem van afdeling 3.6.1, paragraaf 2, gold artikel 3.6.1.14f ook voor deze soorten bewind. Te denken valt bijv. aan de voltooiing van de afwikkeling van een nalatenschap, wanneer het bewind met het oog op de afwikkeling was ingesteld.

Lid 2. Zie artikel 4.4.7.2 lid 1, op zijn beurt ontleend aan artikel 4.4.7.1, onderdeel c van Boek 4 volgens de oorspronkelijke tekst.

Artikel 5. Zie voor lid 1 artikel 4.4.7.2 lid 4.

Lid 2 is terwille van de duidelijkheid toegevoegd.

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin